

Rozważania na temat cech jakościowych informacji niefinansowych można zakończyć konkluzją, że pomimo dużej listy cech postulowanych w różnego typu dokumentach, standardach i artykułach naukowych ich praktyczna jakość i tak pozostaje niższa aniżeli jakość informacji finansowych. Jeżeli raportowanie w zakresie zrównoważonego rozwoju ma na celu wyjście poza rozproszone stwierdzenia jakościowe, musi zawierać mierniki ilościowe, a w dłuższym terminie nawet system księgowy dla tych miar ilościowych (Herzig i Schaltegger, 2006, s. 318), który z kolei dostarczy niezbędnych informacji umożliwiających porównywalność i weryfikację tych informacji – zwiększając ich wiarygodność, jakość i tym samym przydatność dla ich odbiorców.

1.3. Raport roczny jako miejsce ujawnień informacji w zakresie zrównoważonego rozwoju

Pod koniec XX wieku wzmogła się krytyka sprawozdania finansowego, a równocześnie rozwijała się dyskusja nad kierunkiem ewolucji sprawozdawczości spółek. Mniej istotna stała się rola zasobów materialnych w tworzeniu wartości, a kwestie takie jak wpływ jednostek na społeczeństwo i środowisko stały się kwestiami ważniejszymi dla szerszego kręgu odbiorców. Podejmowane przez jednostki gospodarcze próby sprostania tym wymogom poskutkowały ujawnianiem większej ilości informacji poza sprawozdaniem finansowym (Bek-Gaik i Krasodomska, 2018, s. 26).

Do tej pory to głównie sprawozdania finansowe stanowiły podstawowe źródło informacji o sytuacji danej jednostki dla odbiorców zewnętrznych, a także podkreślano w literaturze, że bez sprawozdania finansowego nie jest możliwe skuteczne podejmowanie decyzji na temat danej spółki (Gad, 2013b, s. 172; Nesterowicz, 2014, s. 323–324). Choć sprawozdania finansowe stanowią najstarszą, kilkusetletnią formę raportowania spółek, to ich intensywny rozwój nastąpił dopiero w ciągu ostatnich 200 lat (Walińska, 2015, s. 153–154).

W Polsce w pojęciu sprawozdania finansowego kryje się pięć elementów określonych ustawowo (UoR, art. 45):

- bilans,
- rachunek zysków i strat,
- rachunek przepływów pieniężnych,
- zestawienie zmian w kapitale własnym,
- informacja dodatkowa.

Inaczej wygląda to w ramach Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 1 w ust. 10 (IFRS, 2022), gdzie każdy z powyższych elementów określany jest

mianem sprawozdania finansowego, a także uznaje się, że komplet sprawozdań finansowych powinien zawierać:

- bilans (nazywany sprawozdaniem z sytuacji finansowej na koniec okresu),
- rachunek zysków i strat (nazywany sprawozdaniem z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów za dany okres),
- zestawienie zmian w kapitale własnym za dany okres,
- rachunek przepływów pieniężnych (nazywany sprawozdaniem z przepływów pieniężnych za dany okres),
- noty – zawierające istotne informacje dotyczące polityki rachunkowości oraz inne informacje objaśniające
- dane porównawcze za poprzedni okres wraz z odpowiednimi informacjami narracyjnymi i opisami, jeżeli są istotne w zrozumieniu sprawozdania za poprzedni okres,
- sprawozdanie z sytuacji finansowej na początek poprzedniego okresu, gdy jednostka stosuje zasady (politykę) rachunkowości retrospektywnie lub dokonuje retrospektywnego przekształcenia pozycji w swoim sprawozdaniu finansowym, lub dokonuje reklasyfikacji pozycji w swoim sprawozdaniu finansowym.

Należy zaznaczyć, że w niniejszej monografii przez pojęcie „sprawozdanie finansowe” rozumiana będzie zawartość określona w polskiej ustawie o rachunkowości, a więc wspomniane pięć elementów (łącznie z informacją dodatkową).

Bilans oraz rachunek zysków i strat to elementy *stricte* finansowe – dostarczające informacji o zasobach majątkowych, źródłach finansowania i kształtowaniu się wyniku finansowego danej jednostki. Dodatkowo jednostki badane przez biegłego rewidenta (UoR, art. 64) są zobowiązane sporządzać rachunek przepływów pieniężnych, czyli zestawienie wpływów i wydatków jednostki oraz szczegółowe zestawienie zmian w kapitale własnym jednostki. Do elementów sprawozdania finansowego w Polsce zalicza się również informację dodatkową – zawierającą wstęp do sprawozdania oraz noty objaśniające.

Dzięki sprawozdaniu finansowemu interesariusz ma możliwość zajrzenia do wnętrza spółki poprzez analizę informacji liczbowych w połączeniu z ich interpretacjami z informacji dodatkowej w części not objaśniających do sprawozdania. Istnieje zresztą analiza finansowa, czyli nauka, która usprawnia powyższy proces przez abstrakcyjny rozbiór sprawozdania w ramach procesu myślowego i następnie przebadanie relacji i powiązań między poszczególnymi składnikami sprawozdania finansowego, aby w ten sposób dowiedzieć się o sposobie działania całego przedsiębiorstwa. W ramach analizy finansowej możliwa jest ocena efektywności danej jednostki, określenie sposobu wykorzystania środków własnych oraz przebadanie jej płynności, a więc zdolności do spłaty bieżących zobowiązań (Gabrusewicz i Remlein, 2011, s. 23–28).

W ramach analizy finansowej wykorzystywano w przeszłości dane spoza sprawozdania finansowego – na przykład dane pochodzące z dokumentacji księgowej i statystyki przedsiębiorstwa, takie jak informacje dotyczące liczby pracowników czy danych związanych z zatrudnieniem (Nesterowicz, 2014, s. 322; Nowak, 2008, s. 35).

W ostatnim czasie jest zauważalny zanik znaczenia informacji o charakterze wyłącznie finansowym i zmniejszyła się przydatność klasycznych sprawozdań finansowych. Sprawozdanie finansowe nadal pozostaje głównym nośnikiem informacji o spółce, ale potrzeby odbiorców informacji stają się coraz bardziej złożone (Fijałkowska, 2014, s. 76, 2016, s. 30; Flöstrand i Ström, 2006, s. 580–581; Wójcik-Jurkiewicz, 2014, s. 170). Za przykład można wskazać kwestię, że klasycznie definiowane sprawozdanie finansowe w ogóle nie zawiera elementów perspektywnych, a jedynie stanowi obraz przeszłości, którymi odbiorcy informacji są coraz częściej zainteresowani. Nie zawiera również informacji o ryzykach związanych z działalnością jednostki (Kamela-Sowińska, 2014b, s. 108–109; Krasodomska, 2010b, s. 48–52).

Praktyka gospodarcza na przełomie XX i XXI wieku zaczęła dowodzić, że informacje dostarczane przez klasyczne sprawozdanie finansowe były drugorzędne dla analityków finansowych (Kwiecień, 2015, s. 126). Współcześnie już od kilku lat istnieje praktyka rozszerzania sprawozdań finansowych o dodatkowe elementy stanowiące części tzw. raportu biznesowego czy raportu rocznego (Samelak, 2013, s. 115–119).

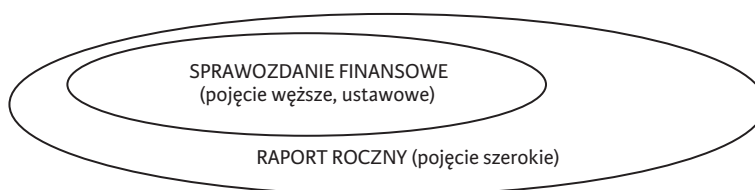
Raport roczny można zdefiniować jako zbiór sprawozdań zawierający zestaw informacji finansowych i niefinansowych, niezbędny do zaprezentowania, zrozumienia kontekstu, diagnozy i oceny efektów całokształtu działalności i zasobów przedsiębiorstwa, a także bieżącej oraz przyszłej jego sytuacji finansowej i rynkowej (Samelak, 2013, s. 188).

Zadaniem tych raportów jest wieloaspektowe i szczegółowe opracowanie, które ma prezentować nie tylko informacje finansowe, lecz także te dotyczące zrównoważonego rozwoju. Umożliwia to analizę zarówno danych majątkowo-finansowych przedsiębiorstwa, jak i jego celów strategicznych ukierunkowanych na przyszłość (Śnieżek i Wiatr, 2012, s. 56). Raporty roczne przygotowywane przez spółki stanowią bardzo ważne narzędzie komunikacji z inwestorami i innymi odbiorcami informacji jednostek (Remlein i Roška, 2020, s. 87–88).

W literaturze w niedalekiej przeszłości raport roczny był także określany jako: „niezamaskowana reklama”, „dosyć skuteczna broń w wojnach o przejęcia przedsiębiorstw”, „prezenty dla potencjalnych akcjonariuszy i analityków z Wall Street, którzy mają wpływ na decyzje inwestycyjne” oraz „platformy menedżerskie do głoszenia ich filozofii i zachwalające siebie i swoje firmy” (Ingram i Frazier, 1983, s. 49), co świadczy, że początkowo raporty te miały także charakter marketingowy, a to pokrywa się niejako z dzisiejszym postrzeganiem raportów w zakresie

zrównoważonego rozwoju (Adams, 2008, s. 367–368; Grabiński i in., 2014, s. 185; Śnieżek i Wiatr, 2012, s. 46–47).

Na rysunku 1.1 zaprezentowano różnice między pojęciem sprawozdania finansowego a raportu rocznego (czy też biznesowego). W założeniu sprawozdanie finansowe jest pojęciem określonym w Polsce ustawowo, wąskim i stałym w postrzeganiu. Pojęcie raportu rocznego odnosi się natomiast do szerokiego spektrum różnego typu raportów i informacji ujawnianych nie tylko w ramach sprawozdania finansowego, lecz także w jego otoczeniu.

Rysunek 1.1. Sprawozdanie finansowe a raport roczny

Źródło: Na podstawie (Krasodomska, 2010b; Samelak, 2013; UoR).

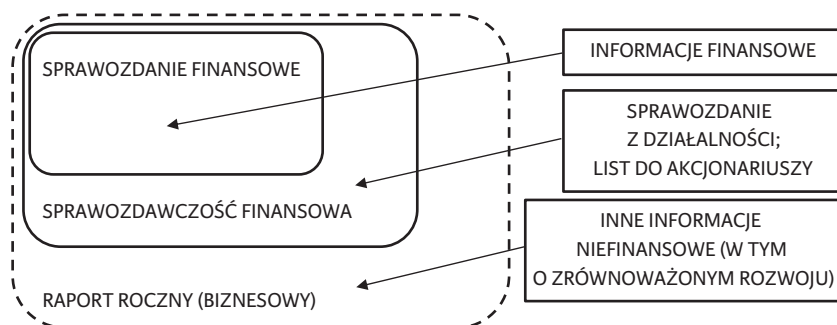
Istnieją także inne alternatywne formy mówienia o sprawozdawczości wykraczającej poza informacje finansowe. Przykładowo zostało wykształcone pojęcie rozszerzonej sprawozdawczości biznesowej, przez które należy rozumieć całość informacji ujawnianych przez spółkę zarówno w sprawozdaniu finansowym, jak i jego uzupełnieniach o dodatkowe informacje ilościowe i jakościowe. Rozszerzona sprawozdawczość biznesowa jest wskazywana jako narzędzie zwiększania przejrzystości spółek (Jędrzejka, 2011, s. 241–250, 2016, s. 10–15).

W literaturze pojawia się także pojęcie raportowania korporacyjnego, czy też sprawozdawczości przedsiębiorstwa w odniesieniu do raportowania niezawężonego jedynie do sprawozdania finansowego (Walińska, 2015, s. 152). Istnieje też pojęcie sprawozdawczości rzeczowej do określenia mierników wyrażonych w jednostkach naturalnych (Voss, 2009, s. 173).

Można także rozróżnić pojęcia sprawozdania finansowego i sprawozdawczości finansowej, wskazując, że choć sprawozdanie finansowe jest zawężone do elementów wymienionych w ustawie, to przez pojęcie sprawozdawczości finansowej nadal można rozumieć między innymi także sprawozdanie z działalności i list do akcjonariuszy (za: Gos, 2015, s. 177–178). Rysunek 1.2 obrazuje te zależności między poszczególnymi pojęciami.

Jak widać na rysunku 1.2, pojęcie raportu rocznego jest najobszerniejsze, ale też najprecyzyjniej określa największy ze zbiorów, zawierający zarówno sprawozdanie finansowe, jak i informacje w zakresie zrównoważonego rozwoju i inne grupy informacji ujawniane przy sprawozdaniu finansowym i dlatego pojęcie to

będzie w niniejszej książce używane do określenia miejsca ujawnień informacji w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Rysunek 1.2. Zależności między pojęciami sprawozdania finansowego, sprawozdawczości finansowej i raportu rocznego (biznesowego)

Źródło: Na podstawie (Krasodomska, 2010b; Mućko, 2015, s. 177–178; Samelak, 2013).

Elementami raportu rocznego są (Dyduch, 2017, s. 35–36; Grabiński i in., 2014, s. 96–100; Krasodomska, 2014, s. 106):

- list do interesariuszy,
- sprawozdanie z działalności,
- sprawozdanie finansowe (w tym wskazane wcześniej wszystkie jego elementy – bilans, rachunek zysków i strat, rachunek przepływów pieniężnych, zestawienie zmian w kapitale własnym oraz informacja dodatkowa),
- weryfikacja sprawozdania finansowego (w tym raport i opinia biegłego rewidenta),
- sprawozdanie na temat informacji niefinansowych,
- pozostałe informacje ujmowane w ramach raportu rocznego.

W przypadku raportu rocznego lista jego elementów pozostaje otwarta, ponieważ zawiera pozycję „pozostałe”. Jeżeli więc w przyszłości pojawią się inne elementy raportu rocznego, to również będzie można rozszerzyć powyższą listę o dodatkowe elementy. Współcześnie wybór ujawnianych informacji, a także forma tych informacji zależy od uznania kierownictwa danej firmy (Gabrusewicz, 2016, s. 795).

Raport jest tworzony przez kierownictwo, biegłych rewidentów i grafików. Kierownictwo jednostki odpowiada za przygotowanie raportu, biegli rewidenci zaś są odpowiedzialni za jego weryfikację. Rolą grafików jest natomiast opracowanie raportu pod względem wizualnym (Grabiński i in., 2014, s. 82).

Pomimo że kierownictwo jest odpowiedzialne za sporządzenie raportu, w praktyce raporty opracowują księgowi oraz pracownicy działu ochrony

podstawy prawne, uwzględnianie specyfiki krajowej i sektorowej oraz znaczenie mierników i ich doboru z punktu widzenia rynków kapitałowych (SIN, 2017, s. 7–32).

Pierwszy aneks dotyczy z kolei interpretacji prawnych Dyrektywy 2014/95/UE – jest to 16-stronicowy dokument zawierający interpretacje prawne dyrektywy i objaśniający kwestie problemowe, takie jak dokładny zakres przedmiotowy i podmiotowy raportowania, kwestie ustalania liczby pracowników i trudności związane z przygotowywaniem raportu w grupach kapitałowych. Drugi z aneksów to matryca istotności, czyli arkusz przygotowany w formacie .xlsx, zawierający szczegółowe wytyczne, które mogą być przydatne do wskazania mierników niefinansowych istotnych dla danej jednostki w zależności od jej branży. Trzeci aneks dotyczy interesariuszy i kluczowych obszarów odpowiedzialności. Składa się on z 8 stron i traktuje głównie o teorii interesariuszy oraz koncepcji CSR. Czwarty aneks opisuje znaczenie mierników i ich doboru z punktu widzenia rynków kapitałowych i składa się z 12 stron. Piąty i ostatni aneks dotyczy szczegółowego opisu obszarów. Jest to dość obszerny dokument (według autora odpowiadający drugiej części standardów GRI), który składa się z 60 stron, uszczegóławia zapisy części głównej SIN i jest pomocny w tworzeniu i raportowaniu wskaźników wyszczególnionych w ramach części zasadniczej SIN.

SIN wymienia dalej zasady, którymi należy się kierować w raportowaniu (SIN, 2017, s. 11–12):

- istotność,
- porównywalność,
- wiarygodność,
- kompletność,
- przejrzystość,
- dokumentacja (audytowalność),
- aktualność i terminowość.

Istotność jest rozumiana w SIN jako sytuacja, w której wszystkie procedury oraz zdarzenia wpływające znacząco na działalność i sytuację przedsiębiorstwa i jego wyniki powinny być wskazane w sprawozdaniu niefinansowym i opisane z zachowaniem staranności oraz tak szczegółowo, by umożliwić czytelnikowi zrozumienie rzeczywistego obrazu działania spółki. Jeżeli któraś z kwestii niefinansowych jest nieistotna, to można ją opisać w sposób uproszczony lub pominąć, pod warunkiem że nie zniekształca to obrazu wyników spółki, i z zaznaczeniem, że został on pominięty lub opisany skrótowo (SIN, 2017, s. 11). Istotność w ramach SIN jest więc rozumiana bardzo podobnie do istotności określonej w UoR.

Porównywalność jest rozumiana w SIN jako sytuacja, w której wszelkie metody pomiaru i szacunków powinny być prowadzone według jednolitych zasad i w tych samych jednostkach, a wszelkie zmiany następujące z okresu na okres

powinny być wyraźnie wskazane przez jednostkę (SIN, 2017, s. 11). SIN postrzega porównywalność jako przede wszystkim porównywalność w czasie, nakładając na jednostkę zobowiązanie do informowania interesariuszy o zmianach w raportowaniu wskaźników z okresu na okres.

Wiarygodność jest w SIN rozumiana jako sytuacja, w której informacje i procesy stosowane przy sporządzaniu raportu powinny być zbierane, rejestrowane i interpretowane w sposób pozwalający na ich weryfikację oraz określenie jakości i istotności (SIN, 2017, s. 11).

Kompletność z kolei jest rozumiana w SIN jako sytuacja, w której przedstawione wyniki uznane za istotne powinny wystarczać dla odzwierciedlenia istotnego charakteru ekonomicznego, społecznego i środowiskowego oddziaływania przedsiębiorstwa i umożliwić interesariuszom ocenę organizacji w danym okresie. Podkreśla się, że sprawozdanie powinno prezentować zarówno pozytywne, jak i negatywne aspekty oddziaływania w sposób wyważony i pełny (SIN, 2017, s. 12).

Przejrzystość jest rozumiana w SIN jako jednoznaczność, zrozumiałość i dostępność informacji dla czytelników raportu (SIN, 2017, s. 12).

Audytowalność, czy też weryfikowalność, oznacza z kolei sporządzenie raportu w sposób umożliwiający jego weryfikację w terminach wymaganych regulacjami i jego aktualność oraz zawarcie w nim aktualnych informacji mających znaczenie dla odbiorców (SIN, 2017, s. 12). Wskazuje się jednak na utrudnienie możliwości weryfikacji raportu.

SIN dzieli zakres raportowania informacji niefinansowych na trzy podstawowe kategorie:

- obszar zarządczy,
- obszar środowiskowy,
- obszar społeczny i pracowniczy.

Obszar zarządczy odnosi się do informacji związanych ze strategią, rozwojem przedsiębiorstwa, modelem biznesowym, łańcuchem dostaw, strukturą zarządczą, podejściem do zarządzania ryzykiem oraz związanych z kodeksem etyki, szkoleniami, kwestiami pracowniczymi i wskaźnikami różnorodności. Obszar środowiskowy w ramach SIN dotyczy przede wszystkim informacji związanych ze zużyciem surowców, materiałów, paliw, energii i różnego typu emisji, w tym emisji CO₂. Z kolei obszar społeczny i pracowniczy zbiera informacje z zakresu wartości dotacji i zamówień publicznych, liczby osób zatrudnionych według różnych kategorii, związków zawodowych, BHP, szkoleń pracowniczych, praw człowieka, pracy dzieci, zaangażowania społecznego i przeciwdziałania korupcji.

W sumie w ramach wszystkich trzech obszarów w SIN zostało wyszczególnionych 117 różnych informacji niefinansowych. Jednostka nie musi ujawniać ich wszystkich i po podaniu przyczyny może je pominąć, nadal sporządzając raport zgodny ze standardami.

Istnieją subtelne różnice pomiędzy podziałem informacji niefinansowych wynikającym z UoR a tym wynikającym z SIN. W SIN kategoria informacji w zakresie kwestii pracowniczych z ustawy została rozbita na dwie części: informacje z zakresu zarządczego i z zakresu społeczno-pracowniczego. Ustawowe kategorie praw człowieka i przeciwdziałania korupcji i łapownictwu znalazły się w SIN w ramach obszaru społeczno-pracowniczego. Informacje dotyczące opisu modelu biznesowego znalazły się w SIN wewnątrz obszaru zarządczego.

Porównując GRI i SIN, należy podkreślić, że standardy SIN są wyraźnie krótsze od GRI (jeżeli chodzi o objętość, liczbę stron standardu, ale także liczbę wskaźników niefinansowych). SIN zawierają również swoją oryginalną numerację wskaźników – co może wpłynąć negatywnie na porównywalność raportów sporządzonych na podstawie SIN z innymi raportami w większości opartymi na sygnaturach wykorzystywanych w ramach GRI. Podstawowe wskaźniki z każdego zakresu, na przykład zużycie wody, zużycie energii i waga odpadów, są jednak identyczne w ramach tych standardów.

Niewątpliwą zaletą i korzyścią standardu jest matryca istotności, która w przejrzysty sposób prezentuje przykładowe wskaźniki niefinansowe i stanowi odpowiedź dla jednostki na temat tego, jakie wskaźniki niefinansowe dobrać do raportu z uwzględnieniem specyfiki branżowej danej jednostki.

SIN jako całość jest w opinii autora praktycznym narzędziem, które może ułatwić organizacjom wywiązać się z ustawowego obowiązku ujawniania informacji niefinansowych. Może być ono także pomocne przy dobrowolnym sporządzaniu raportu w zakresie zrównoważonego rozwoju. Jest to dość ciekawa i często stosowana w Polsce alternatywa dla standardów proponowanych przez GRI, która ze względu na mniejszą objętość i łatwość dostępu w języku polskim sprawdziła się w ostatnim czasie w zapewnieniu dostatecznej przejrzystości i porównywalności sprawozdań niefinansowych. Więcej szczegółów o zakresie wykorzystania SIN przez polskie spółki zawiera rozdział 4.

3.4.3. Inne standardy sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju

Pozostałe normy i standardy inne od GRI i SIN są współcześnie używane bardzo sporadycznie, ale zdarza się, że jednostka stosuje inne standardy. Przykładem może być norma ISO 26000 – *Guidance on social responsibility*. Norma została opublikowana 1 listopada 2010 roku i od tamtego czasu była stosowana przez niektóre organizacje; została wykorzystana między innymi w latach 2018–2020 przez Jastrzębską Spółkę Węglową SA w ramach jej raportów niefinansowych.

Norma w wersji angielskiej składa się ze 118 stron tekstu i została opracowana przez Międzynarodową Organizację Standaryzacyjną (International Organization

for Standarization). Jest jedną z wielu norm ISO, które stanowią dokumenty opracowywane przez niezależnych i międzynarodowych ekspertów w danej dziedzinie. W przypadku normy ISO eksperci reprezentowali sześć różnych grup interesariuszy: konsumentów, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, środowisko biznesu, pracowników oraz naukę i inne.

Norma ta nie ma charakteru certyfikacyjnego ani technicznego i nie zawiera indeksu wskaźników niefinansowych, a jedynie obejmuje szereg wytycznych z zakresu zagadnień związanych ze społeczną odpowiedzialnością jednostek – terminów, definicji, zasad, praktyk, kluczowych obszarów, wdrażania zachowań społecznie odpowiedzialnych, identyfikacji i angażowania interesariuszy oraz komunikowania zobowiązań z zakresu CSR.

Zasadami wymienionymi w ramach normy ISO 26000, którymi należy się kierować w raportowaniu kwestii dotyczących zrównoważonego rozwoju, są (ISO, 2010, s. 10–14):

- odpowiedzialność⁹ (*accountability*),
- przejrzystość (*transparency*),
- etyczne zachowanie (*ethical behaviour*),
- respektowanie praw i oczekiwań interesariuszy (*respect for stakeholder interests*),
- respektowanie zasad prawa (*respect for the rule of law*),
- respektowanie międzynarodowych norm zachowań (*respect for international norms of behaviour*),
- respektowanie praw człowieka (*respect for human rights*).

Cechami informacji wymienionymi w normie ISO są:

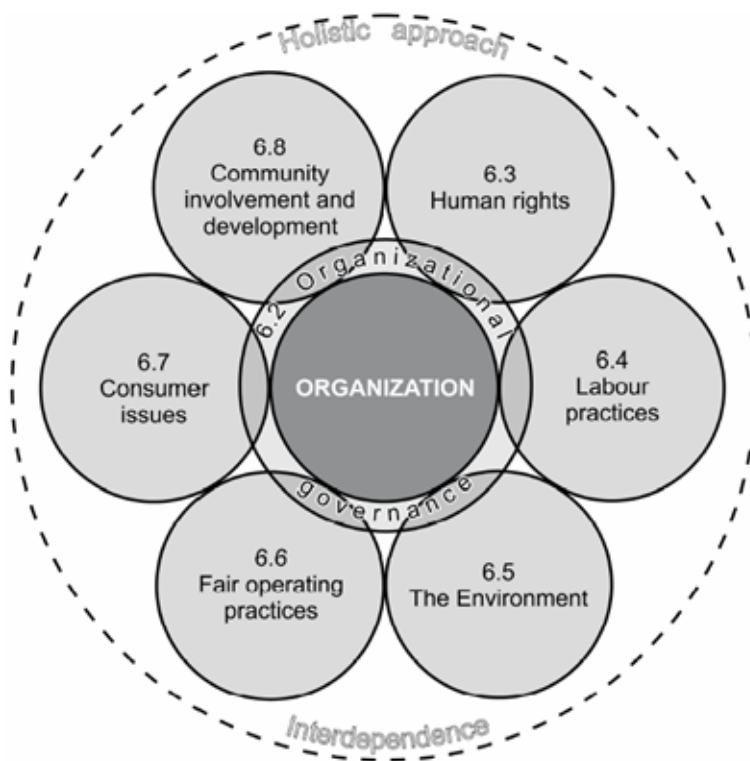
- kompletność (*completeness*),
- zrozumiałość (*understandability*),
- wrażliwość¹⁰ (*responsiveness*),
- dokładność (*accuracy*),
- równowaga¹¹ (*balance*),
- terminowość (*timeliness*),
- powszechna dostępność dla interesariuszy (*accessibility*).

Wpływ organizacji na otoczenie jest definiowany poprzez siedem kluczowych obszarów widocznych na rysunku 3.3.

⁹ W kontekście odpowiedzialności organizacji za jej wpływ na kwestie społeczne, ekonomiczne i środowiskowe.

¹⁰ Chodzi o szybką reakcję na oczekiwania interesariuszy.

¹¹ Informacja powinna być zbalansowana i nie powinna pomijać kwestii istotnych w określaniu wpływu organizacji na otoczenie. Jest to cecha bardzo podobna do wymienionej wcześniej kompletności.

Rysunek 3.3. Wpływ organizacji na otoczenie przedstawiony w ramach ISO 26000

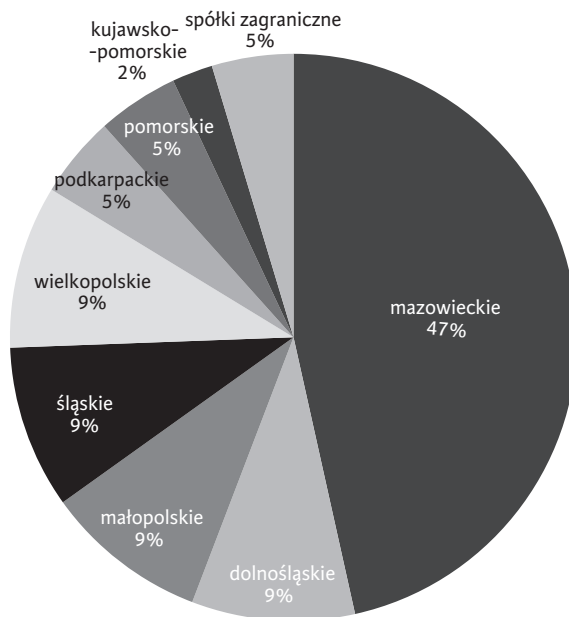
Źródło: (ISO, 2010, s. 20).

Norma ISO zwraca uwagę, że aby określić zakres swojej odpowiedzialności społecznej, zidentyfikować istotne kwestie i ustalić priorytety, organizacje powinny obejmować następujące główne obszary:

- ład organizacyjny (*organizational governance*);
- prawa człowieka (*human rights*);
- praktyka pracy (*labour practices*);
- środowisko¹² (*the environment*);
- uczciwe praktyki operacyjne¹³ (*fair operating practices*);
- kwestie konsumenckie (*consumer issues*);
- zaangażowanie i rozwój społeczności (*community involvement and development*).

¹² Chodzi o kontekst zapobiegania zanieczyszczeń, wykorzystanie zasobów, bioróżnorodność itd., a więc dokładnie ten sam zakres co w ramach standardów GRI i SIN.

¹³ W tym przeciwdziałanie korupcji i łapownictwu, które w ramach ISO 26000 znajduje się w tej kategorii.

Rysunek 4.2. Struktura geograficzna badanych spółek indeksu WIG-ESG

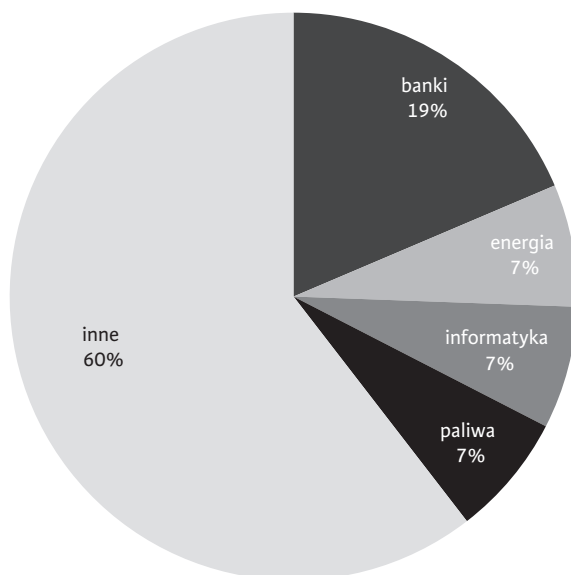
Źródło: Na podstawie raportów rocznych spółek WIG-ESG i raportów skonsolidowanych rocznych ich grup kapitałowych.

Dane zaprezentowane w tabeli zostały ułożone alfabetycznie według branż przygotowanych na podstawie indeksów branżowych WIG z 31 grudnia 2021 roku, czyli WIG-Banki, WIG-Budownictwo, WiG-Chemia, WIG-Energia, WIG-Górnictwo, WIG-Gry, WiG-Informatyka, WIG-Media, WIG-Odzież oraz WIG-Paliwa. W przypadku przedsiębiorstw nieposiadających na GPW swojego indeksu branżowego branżę określono na podstawie dokumentów i danych KRS oraz profilu spółki dostępnych 31 grudnia 2021 roku.

Jak zaprezentowano na rysunku 4.3, aż 7 z badanych spółek (czyli 19%) to banki, 3 jednostki pochodzą z sektora energii, 3 z sektora informatyki, 3 z sektora paliwa (czyli odpowiednio około 7% na branżę), reszta spółek działa zaś w innych, bardzo różnych branżach i w bardzo różnych sektorach, od produkcji gier komputerowych, po prowadzenie działalności ubezpieczeniowej i prowadzenie sieci z żywnością.

Zgodnie z danymi na początek roku 2022 jedynie dwie spółki zestawienia, AMC i ASB, posiadały giełdową kapitalizację niższą niż 250 mln EUR. Pozostała część podmiotów to podmioty o wyższej kapitalizacji giełdowej. Ponieważ zdaniem autora na kapitalizację giełdową spółek wpływają bardzo różne czynniki,

prognozy przyszłych zdarzeń, a także emocje i związana z nimi zmienność giełdową – zwłaszcza po okresie związanym z pandemią po marcu 2020 roku, tej zmiennej dla spółek nie powinno się uwzględniać w badaniu. Dużo ważniejsze będą twarde dane finansowe ze sprawozdań za rok 2020.

Rysunek 4.3. Struktura branżowa badanych spółek indeksu WIG-ESG

Źródło: Opracowanie własne.

Wybrane dane finansowe poszczególnych spółek również zaprezentowano w tabeli w załącznikach do niniejszej monografii. W tabeli 4.2 zaprezentowano, przychody, wynik finansowy netto oraz sumę bilansową badanych spółek. W przypadku siedmiu banków w tabeli wliczono sumę przychodów z tytułu odsetek i z tytułu prowizji jako ich przychody, a dla zakładu ubezpieczeń (PZU) składkę na udziale własnym jako jego przychody. W przypadku reszty podmiotów za przychody uznano sumę ich przychodów netto ze sprzedaży (z pominięciem pozostałych przychodów operacyjnych i przychodów finansowych). Pokazuje to w zbiorczym ujęciu wielkość skali działalności tych jednostek.

Wybrane dane finansowe widoczne w tabeli 4.2 pokazują, że w ramach indeksu WIG-ESG notowane są spółki o bardzo zróżnicowanej sumie bilansowej (od 788 912 zł spółki ASB do 378 974 000 tys. zł spółki PZU), olbrzymich różnicach na wyniku finansowym (10 jednostek wykazało stratę za rok 2020, 33 jednostki zaś wykazały zysk na poziomie jednostki dominującej w grupie kapitałowej)

**Tabela 4.2. Wybrane dane finansowe badanych spółek indeksu WIG-ESG
w tysiącach zł**

Lp.	Symbol	Rok raportu	Przychody	Wynik finansowy*	Suma bilansowa
1	ACP	2020	12 192 800	401 600	16 713 800
2	ALE	2020	3 997 811	419 160	15 147 880
3	ALR	2020	4 548 622	-311 233	78 642 032
4	AMC	2020	3 068 700	150 600	2 191 700
5	ASB	2020	2 366 441	36 517	788 912
6	ASE	2020	1 026 490	115 988	1 382 503
7	ATT	2020	10 524 527	311 617	18 207 150
8	BDX	2020	7 709 106	459 465	7 462 240
9	BFT	2020	1 033 736	-100 034	2 044 303
10	BHW	2020	1 764 045	172 395	60 941 538
11	CAR	2020	9 159 166	333 320	4 678 851
12	CCC	2020/2021**	5 638 600	-1 279 700	6 647 400
13	CDR	2020	2 138 875	1 150 148	2 890 299
14	CIE	2020	2 975 733	129 277	5 915 543
15	CMR	2020	1 536 753	120 631	2 003 558
16	CPS	2020	11 962 900	1 141 600	33 115 000
17	DNP	2020	10 125 815	643 917	5 570 510
18	EAT	2020	1 522 900	-182 000	2 114 400
19	ENA	2020	18 176 505	-2 268 412	29 889 863
20	EUR	2020	25 398 596	43 095	8 065 789
21	FMF	2020	1 139 000	185 000	2 492 000
22	ING	2020	5 246 900	1 337 600	186 595 700
23	JSW	2020	6 936 000	-1 546 000	15 030 900
24	KGH	2020	23 632 000	1 800 000	42 780 000
25	KRU	2020	1 156 664	81 356	4 643 031
26	KTY	2020	3 554 322	430 181	2 888 884
27	LPP	2020/2021***	7 848 079	-190 130	10 353 768
28	LTS	2020	20 908 600	-1 146 200	21 856 400
29	MBK	2020	6 932 914	103 831	178 871 617
30	MIL	2020	3 126 579	22 817	97 322 785
31	MRC	2020	1 834 174	930 185	1 289 312
32	NEU	2020	9 244 887	141 791	3 641 707
33	OPL	2020	11 508 000	46 000	24 300 000
34	PEO	2020	8 754 625	1 101 712	233 217 182
35	PGE	2020	45 766 000	110 000	81 594 000
36	PGN	2020	39 197 000	7 340 000	62 871 000
37	PKN	2020	86 180 000	2 755 000	84 048 000
38	PKO	2020	16 743 000	-2 557 000	376 966 000
39	PKP	2020	4 075 600	-224 300	7 559 400
40	PZU	2020	21 248 000	1 912 000	378 974 000
41	SPL	2020	9 495 967	1 037 167	229 311 309
42	TPE	2020	20 850 000	-2 170 000	39 696 000
43	WPL	2020	632 286	78 520	1 243 833

* jednostki dominującej

** rok obrotowy od 1 stycznia 2020 r. do 31 stycznia 2021 roku

*** rok obrotowy od 1 lutego 2020 r. do 31 stycznia 2021 roku

Źródło: Na podstawie skonsolidowanych raportów finansowych grup kapitałowych.

i dużej różnicy przychodów (od 86 180 000 tys. zł przychodów netto ze sprzedaży PKN do 632 286 tys. zł WPL). Różnica w skali spółek jest olbrzymia, ale ponieważ działają one na podstawie tych samych przepisów i podobnych lub tych samych standardów to powinna istnieć możliwość ich porównania pod różnym kątem. W dalszej części badania suma przychodów z tabeli 4.3 została wykorzystana w celu obliczenia wskaźników niefinansowych.

4.2.3. Prezentacja wyników analizy ujawnianych informacji w zakresie zrównoważonego rozwoju

W ramach badania metodą analizy treści zbadano zestaw kryteriów – opisany w podrozdziale 4.2.1 – sprawdzających wybrane cechy oraz wskaźniki wewnątrz raportów spółek. Zestawienie zbiorcze wyników badania według tych kryteriów zaprezentowano w tabeli 4.3.

Pierwszym przebadanym kryterium był rok obrotowy, za który sporządzono raport. W tym przypadku jedynie raporty spółek CCC oraz LPP były sporządzone za rok inny niż rok kalendarzowy.

Raporty wykazane w tabeli cechowały się skrajnie różną objętością. W kryterium objętości raportu sprawdzono, że jedynie 2 spółki zestawienia (4,65%) sporządziły obszerne raporty powyżej 200 stron. Najwięcej, bo 10 spółek (23,26%), sporządziło raport o objętości w przedziale od 50 do 99 stron. Ponieważ raporty mają skrajnie różne formy, mogą używać elementów graficznych do wypełniania raportów treścią, a część raportów (16,28%) jest dostępna wyłącznie w wersji online i nie posiada numeracji stron, dane dotyczące objętości raportów należy traktować wyłącznie pogładowo. Co ważne – w danych ujęto tylko te strony, które są poświęcone oświadczeniu na temat informacji niefinansowych (jeżeli jednostka sporządzała ten raport w takiej formie) w ramach sprawozdania z działalności, a nie całemu sprawozdaniu z działalności.

W przeszłych badaniach (Kawacki i Kuberska, 2021) wskazano, że objętość raportów nie jest związana z wielkością przedsiębiorstwa. Można jedynie zauważyć zależność, że raporty sporządzane w formie oświadczenia cechują się mniejszą objętością niż te sporządzane w formie sprawozdania. Zaskoczeniem może być jednak to, że największy raport niefinansowy został sporządzony przez PZU, czyli zakład ubezpieczeń, instytucję finansową, która z założenia nie powinna mieć wysokiego wpływu na środowisko ani inne kwestie związane ze zrównoważonym rozwojem.

Trzecim kryterium w ramach analizy treści jest wskazanie i wykorzystanie użycia przez jednostkę standardów GRI oraz SIN. Ta część wymaga jednak osobnego komentarza. Ponieważ część spółek z zestawienia podaje we wstępie swojego raportu, na podstawie jakich standardów raport został sporządzony, nie ma tak naprawdę możliwości weryfikacji tych informacji. Jednostka może twierdzić,

Tabela 4.3. Zestawienie zbiorcze wyników analizy treści badanych raportów WIG-ESG za rok 2020

Kryteria przyjęte w ramach analizy treści raportów		Liczba podmiotów	Udział (%)
Liczba przebadanych podmiotów:	SUMA	43	100,00
Rok obrotowy raportu	1.01.2020–31.12.2020	41	95,35
	1.01.2020–31.01.2021	1	2,33
	1.02.2020–31.01.2021	1	2,33
Objętość raportu	powyżej 200 stron	2	4,65
	od 150 do 199 stron	6	13,95
	od 100 do 149 stron	9	20,93
	od 50 do 99 stron	10	23,26
	poniżej 50 stron	9	20,93
	forma online	7	16,28
Standard wykorzystany w raporcie	zawarty indeks GRI	28	65,12
	zawarty indeks SIN	3	6,98
	brak GRI lub SIN	11	25,58
	jedynie wskazanie GRI	1	2,33
	jedynie wskazanie SIN	0	0,00
Odniesienie do Agendy 2030 ONZ i Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDG)	dokładne wskazanie konkretnych celów w raporcie	18	41,86
	tylko wskazanie ogólnej polityki w zakresie celów	7	16,28
	brak wspomnienia o SDG	18	41,86
Raportowanie najbardziej powszechnych wskaźniki w ramach ujawnień w obszarze środowiskowym	zużycie wody	24	55,81
	waga odpadów	21	48,84
	zużycie energii	35	81,40
Weryfikacja raportu	stwierdzona	40	93,02
	brak wzmianki	3	6,98

Źródło: Na podstawie badania raportów spółek.

że korzysta ze standardów GRI lub SIN (lub innych, na przykład normy ISO 26000, UN Global Compact czy jeszcze innych standardów branżowych lub standardów własnych), ale wewnątrz raportu nie używać żadnych standardowych wskaźników wyszczególnionych w tych standardach i metod ich indeksowania. Ponieważ cechą używanych standardów GRI lub SIN (zależnie od jednostki) jest numeracja i indeksowanie wszystkich występujących w raportach wskaźników, w niniejszym